

#KRAJSVETA

Spiš

kosiceregion.com

KOŠICKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ

Košice
región
turizmus

Spišský hrad

Spiš

Tri národné parky, päť mestských pamiatkových rezervácií, dve rezervácie ľudovej architektúry a najväčšia koncentrácia pamiatok UNESCO. To je len stručná charakteristika jedného z najkrajších a najrázovitejších regiónov Slovenska. Výpočet by nebol úplný bez najjagavejších periel Spiša, ktoré patria medzi absolútne top turistické atrakcie v Európe. Prvou je Spišský hrad — jeden z najrozľahlejších hradných komplexov v Európe. Druhou je Dobšinská ľadová jaskyňa — absolútny unikát s mnohými speleoprvenstvami vo svetovom meradle.

Spiš je dnes slávny aj vďaka nezmazateľnej artstope, ktorú v neopakovateľných spišských kostolíkoch zanechala román-ska architektúra i umenie gotiky. Originálne stredoveké nástenné maľby, autentická ľudová kultúra, neoddeliteľne previazaná s malebne rázovitou podobou krajiny pod Tatrami, poľahky vyniesli historické územie spišskej župy na výslnie najzaujímavejších a turisticky najatraktívnejších regiónov Slovenska. Prijmite preto pozvanie na návštevu čarovného kúska zeme, ktorá priam svetovo povznesie vaše zmysly a prinesie uspokojenie z dokonalosti i estetickej naplnenosti.

Obsah

	Spišská Nová Ves	04
	Spišský hrad	05
	Kostol sv. Ducha v Žehre	05
	Spišské Podhradie	06
	Spišská Kapitula	07
	Katedrála sv. Martina	07
	Spišský Jeruzalem	08
	Sivá brada	08
	Dreveník	09
	Kaštieľ Hodkovce — Žehra	09
	Kaštieľ v Markušovciach	10
	Letohrádok Dardanely v Markušovciach	11
	Markušovský hrad rodu Máriássy	11
	Markušovský skalný hrib	12
	Chrašť — Šikľavá skala	13
	Národný park Slovenský raj	13
	Dobšinská ľadová jaskyňa a okolie	14
	Splavovanie Hornádu	15
	Ekovčelnica Včely raja — Pamulová, Hrabušice	15
	Poráč	16
	Poráč Park	16
	Relax center Plejsy	16
	Gelnica	17
	Hnilčík	18
	Hnilecká cyklomagistrála	19
	Kojšovská hoľa	19
	Spišský Štvrtok, Kostol sv. Ladislava	20
	Kaplnka Sans Souci Iliašovce	20
	Kaštieľ Bijacovce	21
	Miloj	21
	Kluknava	22
	Smolnícka Huta	24
	Smolnícky tajch	24
	Mapa	26 — 27

Spišská Nová Ves

História mesta siaha do mladšej doby kamennej, no prvá písomná zmienka je až z roku 1268. Dnes je najväčším mestským sídlom regiónu južného Spiša. Zaujme nielen 7 divmi mesta, ale aj početnými prvenstvami a pozoruhodnosťami.

Už pri vstupe do mesta rozpoznáte siluetu rímskokatolíckeho farského kostola Nanebovzatia Panny Márie, jednu z najvyšších stavieb Uhorska v 19. storočí. Štíhla, **87 metrov vysoká veža** je zapísaná do Knihy slovenských rekordov. Objavíte v nej aj najvyššie položenú zvonicu na Slovensku s 5 zvonmi. Najmenší z nich, umieráčik, bol odliaty v 14. storočí v slávnej dielni Majstra Konráda, ktorý preslávil mesto jednou z najvýznamnejších zvonolejární na Slovensku. Kostol je dominantou centra mesta, ktoré dnes zdobia nielen historické pamiatky, ale aj bohatá zeleň. Výhľad z kostolnej veže, sťa z vtáčej perspektívy, ponúka nádherný pohľad na **najdlhšie šošovkovité námestie** v Európe, ktoré v júli už viac ako 60 rokov oživa tradíciou slávneho **Spišského trhu**. Z množstva historických skvostov zaujme **secesná Redúta**, sídlo Spišského divadla, televízie a Mestského kultúrneho centra. Honosnú koncertnú sálu a reštauráciu s kaviarňou vám odporúčame si užiť nielen z výšky.

Provinčný dom — sídlo provincie trinástich zálohovaných spišských miest v roku 1772 — odhalí slávnú minulosť na nápaditej fasáde, ktorej súčasťou je aj tzv. Levočská brána s rokokovou štukovou výzdobou so šiestimi kartušami, ktoré symbolicky vyjadrujú vlastnosti funkcionárov mesta či provincie. V súčasnosti je sídlom Múzea Spiša s expozíciami. Súčasná **Radnica** z rokov 1777 — 1779, sídlo primátora mesta a úradu zaujme klasicistickým slohom a reprezentačnou sieňou umiestnenou uprostred budovy, siahajúcou cez dve poschodia. Posledným divom spišskej metropoly je **vzácná mozaika** v najmladšej sakrálnej stavbe mesta z rokov 1991 až 1997. Gréckokatolícky chrám Premenenia Pána je jediným na Slovensku, ktorého výzdobu tvorí novodobá mozaika z prírodných materiálov podľa školy otca Marka Rupnika z Centro Aletti v Ríme. Autorom mozaiky je otec Kamil Dráb.

Mesto má aj svoje Miesto prianí. To svoje smelo vyslovte pri zazvonení na zvon, ktorý je súčasťou pamätníka nazvaného: Pocta Majstrovi Konrádovi na Mieste prianí. Vychutnajte si atmosféru mesta naplnenú históriou, ochutnajte miestne špeciality v útulných reštauráciách, ktoré vhodne dotvárajú kolorit historického centra. Nevynechajte predstavenie skvelého Divadla Kontra, navštívte Galériu umelcov Spiša, zažite adrenalín v Požižovni oblohy, nakúpte v Galérii netradičných umení a užívajte si mesto naplno, veď na Spiši sa predsa nespí.

 spiskanovaves.eu/tic

Spišský hrad

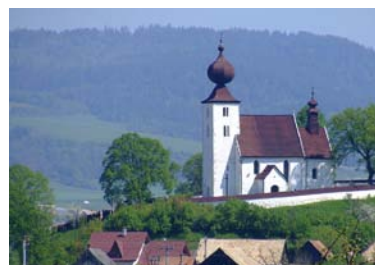

Spišský hrad je zakonzervovaná hradná zrúcanina na vrchole travertínovej kopy. Je dominantou širokého okolia a jednou z najcennejších historických pamiatok celej krajiny. Významom presahuje hranice Slovenska, o čom svedčí aj každoročne rastúci počet návštevníkov zo všetkých kútov sveta. Atraktivitu pamiatky zvyšuje vysoká koncentrácia zaujímavých miest v bezprostrednom okolí. Najstaršia písomná zmienka o hrade pochádza z roku 1120. Zo začiatku plnil funkciu pohraničnej pevnosti na severnej hranici uhorského štátu, neskôr sa z neho stalo šľachtické sídlo. V priebehu storočí bol hrad v rukách viacerých šľachtických rodov a podliehal mocenským bojom. V roku 1780 hradný komplex zničil požiar a Spišský hrad sa postupne menil na zrúcaninu. Na severovýchodnom svahu hradného vrchu sa nachádza gigantický kamenný obrazec — geoglyf — vytvorený v roku 2008 pod vedením austrálskeho umelca Andrewa Rogersa. Geoglyf zobrazuje koňa z keltskej mince nájdené počas archeologického výskumu na Spišskom hrade. Obrazec má rozmery približne 100 x 100 metrov.

 spiskemuzeum.com

Kostol sv. Ducha v Žehre

Ponad líniu striech ľudských príbytkov vytrčá v obci Žehra neprehliadnuteľný biely klenot, ktorý vo svätyni pod gotickými klenbami ukrýva poklady stredovekého umenia. Vežu starobylého kostolíka z 13. storočia zakrýva drevená kupola netradičného cibulovitého tvaru. Vďaka prvej písomnej zmienke o chráme z roku 1245 sa dozvedáme aj o existencii samotnej obce, vzdialenej necelých 4 kilometrov juhovýchodne od Spišského hradu. V priebehu storočí bol kostol viackrát upravovaný až do dnešnej podoby. Architektonicky sa na jeho podobu podpísal neskororománsky a ranogotický sloh.

Najstarším objektom v kostole je, dnes už nepoužívaná, neskororománska kamenná krstiteľnica z 13. storočia, umiestnená vedľa oltára. Kostol je výnimočný stredovekými nástennými maľbami z piatich období, ktoré historici datujú do obdobia od konca 13. do 15. storočia. Najznámejším výjavom je Strom života — Arbor vitae, Triglav — starobylé znázornenie Tajomstva Najsvätejšej Trojice a Abrahámov loňo s dvanástimi kmeňmi Izraela. Fresky sú typickým príkladom „Bibliae pauperum“ — Písmo sväté chudobných — ktoré mohli obyčajní ľudia čítať a študovať aj bez znalosti písma. Sú totiž plné symboliky, ktorú vám poodhalí miestny kňaz, alebo znalý sprievodca.

 farnostzehra.sk/navstevy-kostola

Spišské Podhradie

Spišské Podhradie je mestočko s asi 3 800 obyvateľmi. V minulosti patrilo medzi najrozvinutejšie spišské mestá. Ťažilo z postavenia pod hradom i blízkosti Spišskej kapituly, kde bolo v stredoveku hodnoverné miesto. Obyvatelov živili najrôznejšie služby, ktoré poskytovali hradnej posádke, kastelánom i majiteľom hradu. Pôsobili tu mnohé cechy s vlastnými artikulami, pričom najznámejšími remeselníkmi v meste boli másiari, súkenníci, farbiari alebo čižmári. Nepravidelné námestie skrášľujú zachovalé meštiacke domy s goticko-renesančným rukopisom. Typické sú podchody s veľkými bránami.

Mesto v minulosti hojne obývali Židia a tesne pred 2. svetovou vojnou tvorili početnú komunitu podhradia. „Svedkami“ tejto etapy dejín je ortodoxná synagóga s maurskými prvkami z roku 1875 a židovský cintorín za mestom. Už niekoľko rokov synagóga prechádza obnovou, z času na čas slúži ako dejisko kultúrnych podujatí a je sprístupnená verejnosti.

 tic-spisskepohradie.com

Spišská Kapitula

Pri pohľade zo Spišského hradu návštevník nemôže prehliadnúť architektonicky mimoriadne zaujímavý súbor stavieb, obohatý hradbami, nachádzajúci sa na vyvýšenine nad Spišským Podhradím. Pozerá sa pritom na unikátne cirkevné mestočko Spišská Kapitula, ktoré možno považovať za akýsi „malý Vatikán“ Spiša. Kapitula je dnes súčasťou Spišského Podhradia, no kedysi bola samostatnou obcou. Jej existencia je písomne doložená už v roku 1235. Kapitula bola jedným z centier cirkevného školstva a dodnes je sídlom kňazského seminára, bohosloveckej fakulty i spišského sídelného biskupa. V kapitule sa dochovali desiatky hodnotných stredovekých stavieb.

 tic-spisskepohradie.com

Katedrála sv. Martina

Ústredným objektom Kapituly je Katedrála sv. Martina, ktorá od začiatku slúžila ako prepoštský kostol na kráľovskom území. Pôvodne románsky kostol predstavali v 15. storočí v gotickom slohu, čím vzniklo pomerne veľké presbytérium a stavba sa zväčšila takmer dvojnásobne. V kostole sa nachádza osem oltárov. Jeden z nich, zasvätený sviatku Korunovania Panny Márie, je starý vyše 500 rokov. Zaujímavou je netradične svetská, nástenná maľba z roku 1317 — výjav korunovácie kráľa Karola Róberta, ktorému žehná Panna Mária s malým Ježiškom. Katedrála dominuje centru areálu, ktorého hranice vytvárajú hradby s troma vstupmi. Turistami vyhľadávanou je ulička kanonických domov s mestským charakterom. Tá tvorí os cirkevného mestočka a je jeho jedinou ulicou. Prehliadku si môžete zabezpečiť v TIC v cirkevnom mestočku.

Spišský Jeruzalem

Na Pažici v tesnej blízkosti Spišskej Kapituly sa nachádzajú pozostatky krížovej cesty, vybudovanej zrejme v druhej polovici 17. storočia. Ide o pravdepodobne najstaršiu kalváriu na našom území. Inšpirovaná je priamo kresťanskými stavbami po vzore Calvario Jeruzalem, teda s kaplnkami rozmiestnenými tak, aby pripomínali Jeruzalem v časoch Ježiša Krista. Po neskorších zásahoch do terénu a stavieb bol tento Spišský Jeruzalem odhalený prakticky nedávno, až v roku 2002. Aj vy môžete absolvovať informáciami nabitú prehliadku originálneho sakrálného areálu s peknými výhľadmi na Vysoké Tatry. O prehliadke sa informujte v TIC na Spišskej Kapitule.

Sivá brada

Nepochybne zaujímavým miestom, ktoré sa v blízkosti Podhradia oplatí navštíviť, je aj travertínový kopec známy ako Sivá brada. Pred niekoľkými desiatkami rokov tu gejzír chrlil vodu až do výšky dvoch metrov. Nižší tlak vody v súčasnosti už erupcie takýchto parametrov neumožňuje, voda je však naďalej liečivá a miestnymi ľuďmi hojne využívaná na pitné účely. Voda vyteká na povrch v podobe bublajúceho jazierka na oboch stranách kopca a usadením minerálov vytvára zaujímavé obrazy. Na vrchole Sivej brady sa týči baroková kaplnka Svätého Kríža, ktorá tu stojí osamotene od roku 1675. Stala sa významnou krajinotvornou pamiatkou, ktorú zachytávajú objektívy fotoaparátov mnohých návštevníkov či cestujúcich motoristov, prechádzajúcich okolo. V koncepte Spišského Jeruzalemu je Sivá brada posledným zastavením kalvárie, nazývaným Golgota.

Dreveník

Prírodná rezervácia Dreveník je najväčšie travertínové územie na Slovensku a už na prvý pohľad ponúka veľmi zaujímavú skalnú scenériu kamenného mestečka. Priaznivcov histórie určite upútajú zvyšky starého slovanského hradiska a Kamenný raj. Chcete o tomto tajomnom historickom a vzácnom botanickom území vedieť viac? Nechajte sa viesť turistickou značkou z parkoviska pod Spišským hradom. Na svoje si prídu i milovníci hojne sa vyskytujúcich fosílií či vzácného, neraz prísne chráneného rastlinstva. Z Dreveníka je možné vychutnať si množstvo pozoruhodných výhľadov, ktorým krajuje pohľad na majestátny Spišský hrad a blízke lokality zapísané v zozname svetového dedičstva UNESCO.

Kaštieľ Hodkovce — Žehra

Kaštieľ v Hodkovciach je nielen pekný svojou architektúrou, ale aj zaujímavý dostupnosťou v rámci sociálneho turizmu. V kaštieli žijú klienti s duševným postihnutím, ktorí spolu so zamestnancami udržiavajú a zveľaďujú celý areál, ktorého súčasťou je rozsiahly francúzsky park so štyrmi mytologickými sochami, kaplnka z roku 1803, rodinný cintorín Csákyovcov a zvyšky drobných romantických architektur. Barokovo — klasicistický kaštieľ rodu Csákyovcov, ktorá vyše 300 rokov vlastnila neďaleký Spišský hrad, sa historicky spomína už v roku 1293. V roku 1702,

potom čo sa povstalecké vojská Františka Rákócziho zmocnili a poškodili Spišský hrad, si Štefan Csáky nechal v Hodkovciach postaviť pohodlný barokový kaštieľ. V roku 1780 Emanuel Csáky objekt prestaval, z vyhoreného Spišského hradu dal previesť značnú časť zbraní a vnútorného zariadenia a založil rozsiahly francúzsky park. V roku 1860 pribudovali ďalšie krídlo, čím objekt získal súčasnú uzavretú štvorkrídlovú dispozíciu. Vnútorné zariadenie kaštieľa bolo premiestnené do zbierok nábytkového múzea v Markušovciach.

 domovina-no.sk

Kaštieľ v Markušovciach

Kaštieľ v renesančnom slohu dal v roku 1643 postaviť František Máriássy. Následnou rokokovou prestavbou zveľadil rodinné sídlo Wolfgang — Farkaš Máriássy v rokoch 1770 — 1775.

V polovici 20. storočia bol kaštieľ upravený pre účely múzea, ktoré sa po rozsiahlej rekonštrukcii v rokoch 1983 — 1994 začalo špecializovať ako Expozícia historického nábytku. Jej ťažiskom je nábytkový fond múzea, pochádzajúci z csákyovského kaštieľa v Hodkovciach a markušovského kaštieľa. Cieľom expozície je poukázať na vývoj a typové zastúpenie nábytkového umenia a interiérových doplnkov, chronologicky usporiadaných od 17. storočia až po začiatok 20. storočia. Staršie obdobie, ktoré predstavujú sólo kusy z obdobia klasicizmu, empíru a biedermeieru, je inštalované na poschodí.

Letohrádok Dardanely v Markušovciach

V areáli kaštieľa si Máriássyovci nechali vystavať letohrádok, pričom im mimoriadne záležalo na jeho architektonickom stvárnení. Aj preto je Letohrádok Dardanely považovaný za najkrajšiu rokokovú pamiatku na Spiši. Letohrádok bol postavený pre spoločenské a reprezentačné účely, ku ktorým prispela aj ohlásená návšteva z cisárskeho dvora Jozefa II., ktorá sa napokon neuskutočnila. Vďaka tomuto megalomanskému počinu grófa Máriássyho však môžeme jemné tvary rokoka obdivovať dodnes. V letohrádku je pre verejnosť sprístupnená Expozícia klávesových hudobných nástrojov, zameraná na domáчих výrobcov. Je jedinou svojho druhu na Slovensku. Oblúbené sú koncerty vážnej hudby či komorné hudobné stretnutia. Prečo letohrádok nesie v názve exotický názov na tomto mieste neprezradíme, dôvody sa však možno dozvedieť priamo na návšteve múzea.

 muzeumspisa.com

Markušovský hrad rodu Máriássy

Kaštieľ a letohrádok nie sú jediné stavby, ktoré v Markušovciach patrili rodu Máriássy. Dodnes sa v obci zachovali čiastočné ruiny hradu, ktorého prvé zmienky sú stále predmetom historiografického výskumu. Počiatky markušovského hradu sú nepochybne úzko späté s prvými zmienkami obce a rodom Máriássy. Názov Markušovce je spojený s menom grófa

Márka, ktorý bojoval v roku 1241 po boku kráľa Bélu IV. proti Tatárom. Po prehratej bitke Márk sprevádzal kráľa Bélu IV. cez Spiš až do Benátok. Po návrate domov sa pustil do obnovy Tatármi vypálenej obce. Postavil kamennú obytnú vežu a kamenný kostol, ktorý podľa listiny z roku 1280 už bol dokončený. Podľa jeho mena, získala obec pomenovania zem Markova, villa Marci, Mariusdorf, Márkusfalva a neskôr Markušovce. To sú iba začiatky dlhej histórie, jej pokračovanie vám rád vyrozpráva potomok rodu barón Máriássy priamo na svojom hrade.

 hradmarkusovce.sk

Markušovský skalný hrieb

Ďalšou zo zaujímavosti v blízkej lokalite je skalný útvar, pripomínajúci hrieb. Nájsť ho možno počas prechádzky nenáročným turistickým chodníkom, vhodným pre všetky vekové kategórie, vo vzdialenosti približne 5 km východne od obce Markušovce. Môžeme povedať, že ide o najznámejší útvar tohto typu na Slovensku. Markušovský skalný hrieb je tá najväčšia huba akú zrejme vo svojej hubársko — zberateľskej kariére nájdete, keďže priemer jeho masívneho pieskovcového klobúka je asi 3 metre a noha zo zlepenca má výšku približne 8 metrov. Markušovský skalný hrieb je súčasťou prírodnej pamiatky Markušovské steny.

Chrasť — Šikľavá skala

Po pravej strane rieky Hornád medzi obcami Matejovce nad Hornádom a Chrasť nad Hornádom sa nachádza rozsiahly vápencovo-zlepenecový skalný útvar odkrytý erozívnou činnosťou rieky, tzv. Šikľavá skala. Vodopád na dlhom skalnom previse obklopený skalnými bralami a drobnými jaskyňami odporúčame navštíviť počas mrazivej zimy, keď stekajúca voda vytvára skutočne nádherné ľadové kráľovstvo. Gigantické cencúle tvoriace súvislú ľadovú oponu sú veľkým zážitkom pre návštevníkov a tiež vyhľadávaným miestom pre fotografov. Nájsť ho možno pri prechádzaní poľnou cestou, spájajúcou Matejovce nad Hornádom a Chrasť nad Hornádom. V blízkosti zaujímavého prírodného úkazu je informačná tabuľa.

Národný park Slovenský raj

Národný park Slovenský raj má skutočne príznačný názov. Naozajstný raj pre turistov, športovcov a milovníkov prírody. Jeden z deviatich slovenských národných parkov, ktorý zaujme pestrosťou a pohltí svojou krásou. Žbŕnkotajúce potoky, dravé vodopády, tajomné tiesňavy, skalnaté bralá a husté ihličnaté lesy, ktorých vrcholky sa dotýkajú neba. Doslova rajská podoba, kombinovaná s majestátnosťou, dožadujúca sa pozornosti až do tej miery, že si podmaní návštevníkov, ktorí sa do raja budú vracieť naveky. Aj preto sa staňte objaviteľmi nedotknutých bežkárskych trás, okúste prašan v lyžiarskych strediskách, vydajte sa turistickými chodníkmi, prebádajte ľadové jaskynné podzemie, zažite adrenalín na ferrate alebo sa dotknite histórie Kláštoriska či Letanovského mlynu. Raj víta návštevníkov celoročne: peších, cyklistov a počas teplých mesiacov ponúkne to pravé aj pre milovníkom vodných športov.

 vraji.sk

Dobšinská ľadová jaskyňa a okolie

Dobšinská ľadová jaskyňa patrí medzi najväčšie prírodné unikáty a krásy Slovenska. Čo sa hĺbky a dĺžky týka, jaskyňa patrí medzi najväčšie ľadové jaskyne na svete. Cirkulácia vzduchu v podzemí umožňuje, aby sa v jaskyni celoročne udržiavala teplota pod bodom mrazu a práve tento faktor zohral z dlhodobého hľadiska kľúčovú úlohu pri vytvorení ľadovej výzdoby. Celkový objem ľadu v jaskyni sa odhaduje na 110-tisíc m³, čo sú asi dva milióny plne natankovaných nádrží priemerného auta. Dobšinská ľadová jaskyňa sa nachádza na juhozápadnom okraji Národného parku Slovenský raj. Do jaskyne sa vstupuje zo severného svahu vrchu Duča v nadmorskej výške 969 metrov. Výstup k jaskyni od parkoviska trvá asi 25 minút serpentínovým náučným chodníkom, počas ktorého treba prekonať 130 výškových metrov. Od vchodu do jaskyne, nazvaného aj Ľadová diera, vedie podzemím polhodinová prehliadková trasa dlhá 515 metrov s prevýšením 43 metrov. Rozdiely teplôt medzi vonkajším prostredím a interiérom jaskyne predstavujú, najmä v lete, záťaž na ľudský organizmus. Preto je dobré si pred vstupom do jaskyne oddýchnuť, aby sa naše telo bez problémov aklimatizovalo. Teplota v zaľadnených častiach jaskyne sa pohybuje v rozpätí -3,9 °C až -0,2 °C. V nezaľadnených častiach je o čosi teplejšie. Do spodných častí jaskyne prvý raz prenikol kráľovský banský radca Eugen Ruffinyi v júni 1870. Už o rok neskôr ju sprístupnili verejnosti. V roku 1890 sa vo Veľkej sieni konal koncert na počesť Karola Ľudovíta Habsburského. Zaujímavosťou je, že v roku 1877 sa jaskyňa stala prvou elektricky osvetlenou jaskyňou v Európe.

V južnej časti NP Slovenský raj sa ponúka na objavovanie mnoho viac. Oblúbené sú turistické chodníky vedúce Stratenským kaňonom, Zejmar-skou roklinou či relax a vodné športy na Palcmanskej Maši. V poslednom čase ponúka Slovenský raj aj čoraz viac príležitostí na agroturistiku či označené trasy pre fanúšikov severskej chôdze.

 ssj.sk/sk/jaskyna/6-dobsinska-ladova-jaskyna

Splavovanie Hornádu

Za jeden z najkrajších kaňonov na Slovensku je považovaný Prielom Hornádu. Ak ste ho doteraz spoznávali len ako peší turista, máme pre vás originálnu dobrodružnú formu na jeho objavovanie — po vode. Od roku 2016 je totiž kaňon opäť otvorený aj pre vodákov a tak splav prielomu Hornádu v Slovenskom raji možno v sprievode skúsených inštruktorov zažiť aj z kanoe, alebo člna. Plavba začína v Hrabušiciach pri cestnom moste, kde je oficiálne nástupné miesto. Troj — štvorhodinové dobrodružstvo na rieke, ktorá sa hlboko a rezáva do skalných bráľ, určite prinesie viacero adrenalínových momentov a záverečnú eufóriu z prekonania seba samého. Pomerne náročný splav sa odporúča absolvovať predovšetkým tým návštevníkom, ktorí už majú nejakú skúsenosť z iných splavov. Nie je vhodný pre úplných začiatčníkov a neplavcov. Pred splavom Prielomu Hornádu je možné absolvovať kurz kanoistiky, alebo si primerane svojím schopnostiam vybrať splav na pokojnejších častiach rieky Hornád. Vo vašom výbere toho pravého zážitku vám radi pomôžu skúsení vodáci.

 splavujeme.sk

Ekovčelnica Včely raja — Pamulová, Hrabušice

Božský pokoj a harmónia v panenskej prírode Slovenského raja, absolútne ticho rušené len bzukotom včiel a žbľnkotom vlniek horského potoka. Čo povieť? Zvládli by ste túto dávku pokoja? Ak vás navyše zaujal a učaroval záhadný život včiel, ich správanie a rituály, alebo ste len milovníkom sladučkého medu, navštívte ekovčelnicu Včely raja. Tu sa totiž včielky chovajú „trocha inak“ — prívetivo. Spoznajte včelstvo v jeho prirodzenom prostredí, jeho správanie a život skoro bez zásahu človeka.

Bezpečné pozorovanie včelieho diela v krásnom prostredí Slovenského raja, množstvo informácií o dôležitosti včelstiev v ekosystéme, oboznámenie sa s blahodárnymi účinkami apiterapie — to všetko v lokalite Pamulová v hrabušickom urbáriáte.

 urbariatrabusice.sk/projekt-vcely-raja

Poráč

Krasové pohorie Galmus, národná prírodná rezervácia Galmuská tisina a rezervácia Červené skaly sú dobre ukrytým klenotom prírody južného Spiša. Svojou krásou smelo konkurujú aj oveľa známejším dolinám. Pokiaľ hľadáte dokonalý oddych „na konci sveta“, rázovitá dedinka Poráč s príslušnou Poráčskou dolinou je pre vás tá správna voľba. Oblúbeným miestom pre dobrodruhov je tiež záhadná jaskyňa Šarkanova diera, ktorú kedysi obýval aj pračlovek a jaskynný medveď. Milovníci nordic walkingu si zas môžu užiť „walkovanie“ prírodou na špeciálne značených okruhoch.

 www.porac.sk/turistika/poracsky-banicky-chodnik

Poráč Park

Horský hotel Poráč Park sa nachádza v srdci Poráčskej doliny, na planine Galmus, v nádhernom prostredí Volovských vrchov. Ideálne miesto pre rodinnú dovolenku či akčný firemný teambuilding v každom ročnom období. Ponúka pestrú paletu relaxu na bicykloch, turistiky, športovania v telocvični i hale s ľadovým klziskom. Možnosť lyžovania v blízkom stredisku SKI Brodok je zimným spostením, po ktorom sa priam pýta pobyt v dobre vybavenom wellnese. Poráč Park je ideálnym miestom pre celú rodinu, tí najmenší sa vyšantia na detskom ihrisku alebo zabavia pri banskom vláčiku, v malom Banskom skanzene, ktorého súčasťou je rekonštrukcia koľajovej trate podzemnej železnice. Ukážky naozajstných či modelov banských strojov, interaktívna prezentácia využitia vody na prácu v bani, zaujmú s určitou nielen deti. Baníckou minulosťou obce Poráč vás prevedú aj tri okruhy Poráčskeho baníckeho chodníka s najhodnotnejšími technickými pamiatkami. Ukážu vám vstupy do banských štôlní, objavíte pozostatky lanovej dráhy, banskej zvonice, gáplov či banských veží.

 poracpark.sk

Relax center Plejsy

Plejsy sú lyžiarskym strediskom neďaleko Krompách, v Slovenskom rudohorí. Na severných svahoch Krompašského vrchu (1 025 m) sú trasované

umelo zasnežované a upravované zjazdovky rôznych stupňov náročnosti. V areáli sa nachádza parkovisko, občerstvenie, sedačková lanovka, lyžiarske vleky s kapacitou 5 500 osôb za hodinu, požičovňa lyžiarskej výstroje a ski-servis. Priemerná dĺžka sezóny je 123 dní a výška snehovej prikrývky dosahuje v priemere 80 cm. Pod svahom ponúka hotel Plejsy okrem ubytovania a reštaurácie aj bowlingové dráhy, saunu a bazén.

 hotelplejsy.sk

Gelnica

Malebné dediny a mestečká so slávnou baníckou históriou, schované medzi hrebeňmi Slovenského rudohoria v Hnileckej doline ticho strážia svoje príbehy. Dominuje im niekdajšie kráľovské mesto Gelnica, ktorá bola v minulosti jedným z najdôležitejších centier baníctva na našom území. Postavenie slobodného kráľovského mesta získalo po nemeckej kolonizácii už v trinástom storočí. Ťažilo sa tu zlato, striebro, med' aj ortuť. Duch minulosti prehovára k návštevníkom počas prechádzok uličkami starého mesta pomedzi meštianske domy niekdajších majiteľov baní. Návšteva Baníckeho múzea vás vvedie do sveta baníctva a geológie a odporučí na prechádzku náučnými chodníkmi po stopách starých štôlní už z 15. storočia. Na týchto chodníkoch nájdete aj pochwerk — funkčnú repliku zariadenia na rozbíjanie vyťaženej rudy, alebo tavnú pec. Pri pochwerke je tajch, akési priemyselné umelé jazierko, v minulosti nevyhnutné pre prácu technických, najmä banských zariadení. Dnes je posiate krásnymi leknami. Na skok je to aj k Turzovskému jazeru, ktorého okolie „zdobia“ schátrané vilky, no ich zachované časti svedčia o slávnej minulosti procedúr tunajších vodných kúpeľov, v ktorých sa hojne využívali extrakty z miestnych ihličnanov. Voda v jazere je počas horúcich letných dní osviežujúca a čistá. Iný zážitok ponúka tajomné gelnické podzemie, ktoré spoznáte vo svetle bateriek a čeloviek. Prezrieť si banské dielo na

vlastné oči možno v dedičnej štôlni Jozef, ktorá je najväčšou atrakciou náučného chodníka. V roku 2016 bola sprístupnená verejnosti a stala sa súčasťou expozície Banického múzea v Gelnici. V okolí mesta sa nachádzajú v nádherných, prevažne jedľových lesoch, trasy kyslíkových chodníkov. Otvorené sú celoročne, vhodné sú pre peších ale aj cykloturistov. Sú nenáročné, ideálne pre všetky vekové kategórie. Vdychujte preto vôňu lesa, pozorujte jeho premeny, vlhkosť, hru svetla, sfarbenie, mäkkosť terénu i vtáčí spev a bzučanie hmyzu. Skrátka len vy a les.

 gelnica.sk

Hnilčík

Vo výbežku Hnileckej doliny sa nachádza dedinka Hnilčík, ktorá je doslova oázou pokoja južného Spiša, ale aj východiskovým bodom do okolitých hôr, ktoré ponúkajú bohaté turistické a športové vyžitie v lete aj v zime. Banickú históriu územia približuje skanzen, ktorý pozostáva zo stálej expozície v pôvodnej drevenej budove v centre obce a podzemnej banskej expozície umiestnenej v štôlni Ľudmila (časť Roztoky). Skanzen dotvára sústava náučných montánných lokalít (Roztoky, Bindt, Gretla a údolie Železného potoka) s celou škálou technických pamiatok súvisiacich s niekdajšou ťažbou rúd. Tie patrili medzi najbohatšie a najvýznamnejšie v strednej Európe. Milovníci horských bicyklov si prídu na svoje vďaka množstvu značených cykloturistických chodníkov do okolia. Počas zimnej sezóny ponúka kvalitné terény pre zjazdové lyžovanie tunajšie lyžiarske stredisko Ski centrum Mrázica. Pridanou hodnotou lokality sú aj početné, dobre značené a upravované trate pre nadšencov bežeckého lyžovania pri neďalekom sedle Grajnár.

 vraji.sk/romanticky-hnilcik-a-okolie

 scm.sk

Hnilecká cyklomagistrála

Červená cyklomagistrála prechádza malebnou Hnileckou dolinou, lemovanou lesnými masívmi Slovenského rudohoria. Je určená pre cestné bicykle a začína pri Palcmanskej Maši pri obci Dedinky. Trasa celý čas klesá a nenachádzajú sa na nej žiadne stúpania. Cyklocesta vedie popri železničnej trati cez obec Mlynky, Hnilec, Nálepko, do Mníška nad Hnilcom a prechádza Gelnicou. Odtiaľto je to už len kúsok do Margecian, kde sa trasa končí. Túru možno prakticky kdekoľvek prerušiť a pokračovať vlakom.

Kojšovská hoľa

Foto: Adam Stečák

Výhľadový vrch Kojšovská hoľa (mad'. Kojsoi-tető) sa nachádza asi 25 km od mesta Košice smerom na západ. Vypína sa medzi obcami Kojšov, Opátka, Zlatá Idka, Vyšný Medzev a Prakovce. Je najvyšším vrchom rovnomeného geomorfologického podcelku s nadmorskou výškou 1 246 m n. m. Lúčny vrchol ponúka krásny kruhový výhľad na panorámu Nízkych a Vysokých Tatier, no za ideálnych podmienok dohľadnosti je vidieť aj časť územia Maďarska a Ukrajiny. Na vrchole sídli meteorologické observatórium — radarová stanica SHMÚ. Na juhozápadnom svahu sa nachádza 49 stĺpov symbolizujúcich zachovanie mieru v Európe. Výlet na „Kojšovku“ obľubujú peší turisti aj cyklisti, prechádza tadiaľ červená turistická magistrála, nazývaná Cesta hrdinov SNP.

Na občerstvenie si zájdite na vyhľadávanú Chatu Erika, ktorej meno symbolizuje vankúše fialových vresov na holi, latinsky sa volajú Erica vulgaris. Počas letnej sezóny sa možno k chate dovieť aj turistickým vláčikom prechádzajúcim zmiešaným lesom, ktorý miestami pretína úžasné vyhlídky. Ak cestujete autom, k dispozícii je záchranné parkovisko pre osobné autá.

 chataerika.sk

Spišský Štvrtok, Kostol sv. Ladislava

Dominantnú sakrálnu stavbu na kraji Spišského Štvrtku vidieť zďaleka. Patrí medzi najstaršie kostoly Spiša a architektonický vývoj ponúka prierez stavebnými slohmi od roku 1215. V tom čase už pravdepodobne v obci s názvom sv. Ladislav, stála prvotná drevená stavba, ktorú po požiari nahradil murovaný kostol v románskom slohu. Neskôr bol, na pravdepodobne dvojloďový, prestavaný v gotickom slohu. Zaujímavejšia je dvojpodlažná gotická kaplnka pribudovaná v 15. storočí. Predstavuje jeden z najvzácnejších skvostov gotickej architektúry na Slovensku. Kaplnka bola projektovaná Hansom Puschbaumom, staviteľom známej viedenskej Katedrály sv. Štefana. Gotická kaplnka typu kráľovskej pohrebnej kaplnky v Paríži, známej Saint Chapelle, mala podľa staršieho zdroja pôvodne slúžiť ako rodinná hrobka Zápoľských, no podľa výskumu z roku 2002, jej staviteľom boli o niekoľko desaťročí skôr Thurzovci.

Kaplnka Sans Souci Iliašovce

Csákyovská kaplnka v Iliašovciach pochádza z roku 1773 a bola súčasťou letohrádku v susedstve s ďalšími trinástimi budovami, kúpeľmi, kameným obeliskom a vyhliadkovou vežou. Areál poskytoval množstvo oddychu a zábavy šľachte z celého okolia. Vyznával sa tu spôsob života —

presne ako hovorí názov — Sans Souci, z francúzskeho — bez starosti. Nádhera, pýcha a roztopaš trvala však len krátko. Veľkolepé bály a nákladný spôsob života Csákyho manželky Júlie priviedli grófa k finančnému úpadku. Zachovala sa len kaplnka, obelisk a tento príbeh. Možno pravdivý, možno nie. V roku 2017 združenie Sans Souci — Letohrádok Iliašovce, zrealizovalo zastrešenie kaplnky aj s podporou programu Terra Incognita s cieľom zachovania toho, čo z letohrádku zostalo.

 sanssouci.sk

Kaštieľ Bijacovce

Neskorobarokový kaštieľ s parkom a s pôvodnými hospodárskymi budovami bol postavený v rokoch 1780 až 1785, krátko po vypálení Spišského hradu. Staviteľom kaštieľa bol Ján Nepomuk Csáky — uhorský kancelár vo Viedni, o čom svedčí aj erb rodiny Csákyovcov a Esterházyovcov na priečelí kaštieľa. Sem boli prinesené zo Spišského hradu rodinné, panovnícke a kniežacie obrazy. V kaštieli sa nachádzala aj kaplnka. Kaštieľ je obkolesený záhradou s vysokým širokým násypom a jednotlivé svetové strany parku krášlia rôzne druhy stromov. Na severnej strane bol zriadený zverinec, kde sa pásli srnky a iné krotké zvieratá. Park okolo kaštieľa bol vyhlásený za chránený areál. V súčasnosti je sídlom SÚL lesníckeho. Posledným potomkom bijacovskej vetvy rodu Csákyovcov bol Juraj, naposledy žijúci v Kanade. Zomrel v roku 1995 a jeho pozostatky boli uložené v blízkosti rodinnej hrobky rodu Csákyovcov na cintoríne v Bijacovciach. V súčasnosti sa v upravenej záhrade kaštieľa vytvoril priestor pre chov daniela škvrnitého. Za návštevu určite stojí aj Poľovnícko-lesnícke múzeum sv. Huberta sídliace v kaštieli.

 sv-hubertno.webnode.sk

Miloj

V poli za obcou Spišský Hrušov možno už zďaleka vidieť ruinu kostolnej veže bez lode dnes už neexistujúceho ranogotického kostola. Je to posledná viditeľná pamiatka na zaniknutú stredovekú obec Miloj. Chrám bol zasvätený sv. Stanislavovi niekedy v 13. storočí. Archeologický prieskum hovorí, že išlo o jednolodňovú stavbu so západne orientovanou vežou. Prvá

písomná zmienka o „terra Miloy“ sa nachádza v darovacej listine z roku 1255. Samotný kostol sa prvýkrát spomína v prameňoch v roku 1402. Dedina Miloj zanikla niekedy v 16. storočí. Chátrajúci kostol poslúžil ako zdroj stavebného materiálu pri výstavbe renesančného kaštieľa Csákyovcov v Spišskom Hrušove. A kam sa vlastne podela dedina Miloj? Traduje sa legenda, že mala ten istý osud ako Sodoma a Gomora. Prepadla sa do pekla, pod zem, pretože jej obyvatelia žili skazeným životom. No na každú legendu a záhadu sa nájde odborník a vysvetlenie. Odpoveďou na otázku zmiznutej dedinky je fakt, že 15. a 16. storočie bolo obdobím, v ktorom došlo k najrozsiahlejšiemu pustnutiu sídiel z dôvodu epidémií, vojen či klimatických pomerov. Bolo to obdobie hladu, ľudia strácali nádej na zlepšenie situácie a tak hŕfne opúšťali svoje domy a hospodárstva. Skúšali sa usadiť v dolinách alebo v okolí riek, kde nánosy naplavenín vytvorili výdatnejšiu zem na pestovanie. Pravdou je, že zaniknutá obec Miloj pravdepodobne nemala žiaden riečny či potočný zdroj vody.

Kluknava

Kluknavu možno objavovať hneď z kraja a to osadou Štefánska huta, ktorá je od obce vzdialená necelý kilometer východne. Prvé čo v Štefánskej Hute zaujme návštevníka je administratívna budova fabriky medenej huty z 19. storočia, postavená v klasicistickom slohu. Žiaľ, nie je v najlepšom stave, aktuálne je spustená a chátrajúca. Aj tak však stojí za povšimnutie. O pár desiatok metrov v smere do Kluknavy preklenuje rieku Hornád unikátny zastrešený drevený most z roku 1832, ktorý slúži dodnes, bez vážnejšieho poškodenia. Upevnený je na kamenných pilieroch a vybudovaný zo smrekového dreva v dĺžke 27 metrov a šírke 3,50 metra. Architektúra a technické riešenie mosta sú neobvyklé a zaujímavé. Ide o jedinú zachovanú stavbu svojho druhu na Slovensku. V roku 2015 prešla technická pamiatka rozsiahlou renováciou podlahových foršní a bola ošetrená olejovým náterom. Medená huta a drevený most sú zapísané v zozname národných kultúrnych pamiatok Slovenska.

Objavovať Kluknavu znamená pokračovať kaštieľom, ktorý bol postavený z kameňov niekdajšieho Richnavského hradu, ktorý zbúrali v roku 1527. V poslednom období kaštieľ prešiel rozsiahlymi premenami pod menom Biela dáma a Čierny rytier. Zrekonštruované, pôvodne csákyovské sídlo, sa premenilo na originálne ubytovacie a stravovacie zariadenie, o ktorom jeho prevádzkovatelia hovoria, že: „...masívne kamenné stredoveké múry barokového kaštieľa s renesančnými základmi budú strážiť Váš oddych a hlboký spánok v priestraných izbách so všetkým vybavením, patriacim k dnešnej dobe — pohodlné postele, relaxačné kreslá, sprchový box alebo vaňa“.

 whiteladyandblackknight.com

V roku 2017 bol otvorený turistický náučný chodník Osobnosti a história Kluknavy. Kruhová trasa vedie prevažne v prírodnom prostredí a má dĺžku približne 7,5 km. Prezентuje šesť informačných panelov, približujúcich historické osobnosti pôsobiace v regióne. Na trase sa nachádza aj spomínaný drevený krytý most. Informačné tabule sú v slovenskom i v anglickom jazyku.

 naucnechodniky.eu/naucny-chodnik-osobnosti-a-historia-kluknavy

Smolnícka Huta

Heimatstube — izba tradícií, zachytáva život miestnych obyvateľov, uchováva viac ako storočné exponáty predmetov dennej potreby z rôznych oblastí života. Časť výstavy je venovaná baníckej téme, časť vystahovalectvu za veľkú mláku. Exponáty pochádzajú aj zo slávnej tabakovej továrne z neďalekého Smolníka, ktorá manufaktúrne spracovávala tabakové listy z ďalekej Javy, Brazílie či Ekvádoru. Môžete tu vidieť posledné kusy exkluzívne ručne šúľaných cigár, ktoré sa vyvážali do celej Európy.

 smolnickahuta.sk/heimatstube

Smolnícky tajch

Tajch je známy aj ako jazero Úhorná. Technické dielo dnes poskytuje najmä relax pri pokojnej hladine v objatí hustých lesov. Jazero postavané z lomového kameňa, bez použitia stmelovacích hmôt, je ukryté v doline Smolníckeho potoka. Pod ním sa nachádza 35 m dlhá štôľňa. Pôvodne malo jazero slúžiť ako zásobáreň vody pre banské zariadenia. Jeho úlohou bolo zachytávať dažďovú vodu z okolitých vrchov a tým aj zabrániť častým povodňam. Patrí k najstarším vodným stavbám na východnom Slovensku. V letných mesiacoch ponúka možnosť kúpania, člňkovania a rybolovu. Okolie je popretkávané obľúbenými chodníkmi pre turistov a cyklistov. V blízkosti jazera je reštaurácia a lodenica.

Inšpirácia poruke

Stiahni si

z App Store a Google play
ZADARMO

Skutočne
originálny
eshop

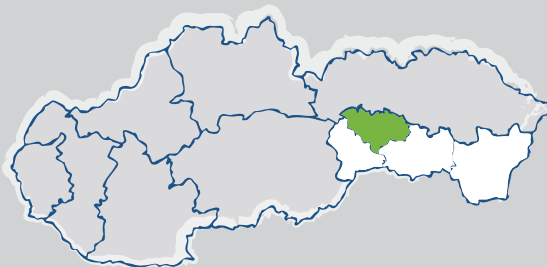
z Východu

www.zvychodu.sk

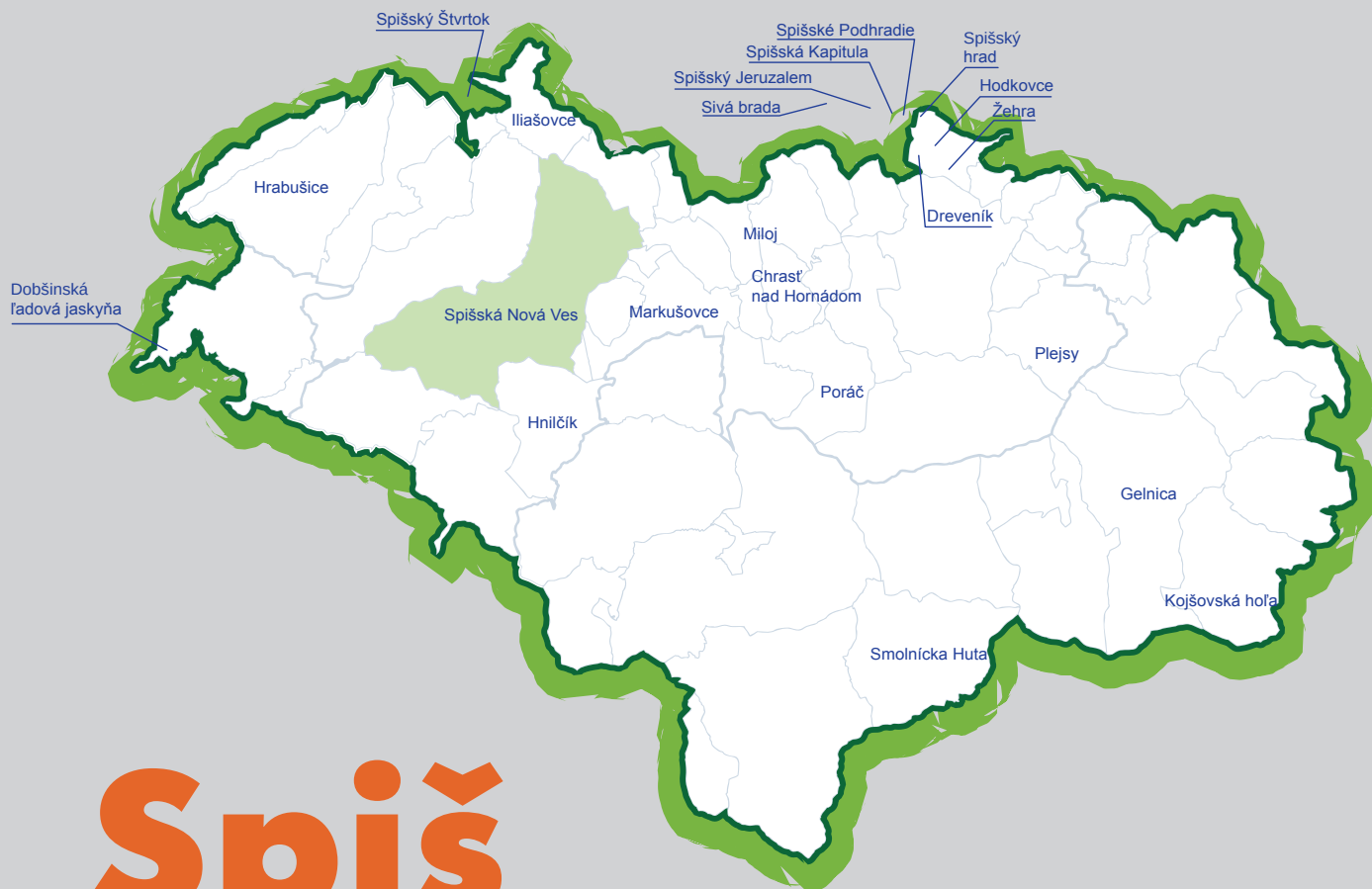
Podporili

Slovenská republika

Košický kraj

Spiš

Poznámky

KRAJ SVETA

JE TAM, KDE SI TAKÚTO SVETOVÚ FOTKU
UROBÍŠ BEZ CUDZÍCH ĽUDÍ

KRAJ SVETA

KOŠICKÝ SVETOVÝ KRAJ

WWW.KRAJSVETA.SK